

Poikain käsityöt maamieskoulussa ja kansanopistoissa.

1. Yleinen suunta nykyisin.

Joskin kansanopisto- ja eturintamahenkilöt jonkun verran vierokseen katselevat voimakkaan maahenkisen opetuksen esiintymistä oppisaleissaan, se kun vie korkealentoisista henkisistä ilmapiireistä liian lähelle aineellisuutta ja käytännöllistä elämää, en ole siltä huomannut niinkään paljoa vieroksettavan sitä ajatussuuntaa, että käsitöitten, joita opistossa valmistetaan, pitäisi muodostaa tulevalle kotityölle perustava pohja, toisin sanoen pitäisi valmistaa juuri niitä esineitä, joita kotoisissa maatalousoloissa tarvitsisi osata tehdä, siis maatalousesineitä. Onhan esim. tytöillä suorastaan velvollisuutena tehdä ainakin eräissä opistoissa aluksi eräitä tärkeimpiä juuri kotitöiksi soveltuvia esineitä, kuten keittäjäntären puvustoon kuuluvia laitteita, paidan (miehen ja naisen), alushousut (miehen ja naisen), sukat, tyyrynypäällisen j. n. e. Kun pojilla ei tällaista velvollisuutta ole, jota kyllä voisi ajatella, onkin opiston lopettajaistilaisuuden käsityönäyttely, usein ehkä kylläkin silmää hivelevä ja lyhyelle ajattelun hyväkin, kuitenkin suurelta osalta harhassa. Ei niin, ettei noitten piirontien, pöytien, kaappien, tuolien y. m. huone- ynnä korukalujen valmistuksesta mitään hyötyä olisi ollut, sillä eihän mainittuja yksilöitä nyt tarvitse ostaa ja onhan sitäpaitsi totuttu höylää, sahaa, temmirautaa y. m. välineitä käsittelemään, liimaamaan, opittu antamaan enemmän arvoa käsityöammattille j. n. e. Mutta asia on nyt kerta kaikkiaan se, että ani harva oppilaista tulee ammattipuusepäksi ja siis tarvitsee käytännöllistä perehtymistä juuri yllämainittunlaisten esineitten tekoon. Suurin osa pojista ei tule tehneeksi, — se ei olisi tarkoituksen mukaisakaan, — kotonaan enää samoja kuin opistossa teki, kuuluuhan niitten teko varsinaisille ammattipuusepille. Ja näin menikin oppi väärille urille. Olisi ollut aivan eri asia, jos olisi *opittu opistossa tekemään niitä esineitä, joita kotiloissa täytyy osata tehdä*, silloin olisi opittu kaikki tarpeellinen, mitä edellisessäkin, mutta lisäksi paljon parempaa ja lähinnä kotitarvetta hyödyttävää. Näyttelyä tarkastava isä huomaa tämän puutteen ja siksi se ei häntä täysin tyydyttäkään.

Että kansanopistoissa on asianlaita näin, ei ole niinkään ihmeteltävä, mutta enemmän ihmyyttävä se, että maamieskoulussakin tuppautuu menemään samaan suuntaan. Ei kuitenkaan niin paljon varsinaisissa seisovissa, mutta sitä eremmän n. s. kiertävissä maamieskoulussa, joissa seisoviin nähden onkin käsitöitä varten varattu suhteellisen paljon

enemmän aikaa, noin 4—6 tuntia joka päivä. Näisäkin on lopettajaistilaisuudessa näytteillä etupäässä samaa, kuin mitä jo kansanopistoista sanottiin. Ja kuitenkin pitäisi näissä olla suunta eheämpi ja määrätymämpi, onhan se sitä itse opetuksenkin nähdessä. Sama on asianlaita maanviljelysseurojen kiertävissä käsityökoulussakin suurelta osalta.

Ylläolevista asioista keskustellaan eri tilaisuuksissa, yksityisissä piireissä, koulujen johtokuntain kokouksissa, opettajain yhteisissä ja johtajain erikoisissa kokouksissa, erilaisia menettelytapoja harkitaan, mutta yleensä tuloksetta. Olisi kuitenkin jo aika päästä oikeammallekin pohjalle todenteolla, ja siinä tarkoituksessa pyydän esittämään eräitä menettelytapoja.

2. Maataloustyökalupiirustuskoelmia laatimaan.

On ymmärrettävää se, että nuori ja asian ydintä tarkemmin ajattelematon oppilas haluaa mieluummin kouluaikanaan valmistaa jonkun näköisemmän, muistoksi jäävän esineen, huonekalun, josta hänelle vielä esitetään kuvia, jopa aivan tarkkoja piirustuskiakia, jotka tekevät asian yhä selvemmäksi ja viekottelevammaksi, mutta ruveta nyt tekemään jotain aivan tavallista, jokapäiväistä työvälinettä, se ei juolähda mieleenkään; sellaisiahan saa tehdä kotonakin. Huomaamme nyt, mikä noissa edellisissä vetää puoleensa. — Esine ei saa olla tavallinen, vaan edes jonkun verran erikoisempi, sillä silloin sitä voi myöhemmin toisillekin näyttää, joten saa siitä tyydytystä. — Sen pitää olla muistoksi jäävä; mutta ollakseen sellainen, täytyy sen olla malliesine laatuaan, eikä mikä tahansa, sillä se ei tyydytä, eikä jää muistoesineeksi, jollaisena se aina vaatii luokseen, silloin kuin uusia samanlaisia tehdään. Mahdollisimman käytännöllinen malliesine, jolla on ehkä entisiin kotona olleisiin välineisiin nähden useitakin etevämmyyksiä, on aina jotain toista; se pysyy todellakin muistona ja siitä leviää ympäristöönkin parempien välineitten yleisempi käyttö. Mielenkiinto ei häviä vielä silloinkaan, kun se yleistyy paikkakunnalla; sen takaa kapineen hyvä käytännöllisyys, ja uusia parannettuja malleja aina ilmestyy ajan kehitysten mukana. — Tehdävästä esineestä pitää oppilaalla olla kuva, piirustus mittasuhteineen ynnä muine tarvittavine selityksineen nähtävissä, jolloin hän on selviön kanssa tekemisissä eikä hämäryyden, johon hän aina opettelemisensä ja asioihin perehtymättömänä enemmän tai vähemmän jää, vaikka opettaja kuinkakin tarkkaan suusanallisesti selittäisi. Kun opettaja koke-

musperäisesti vielä piirustuksen lisäksi selvittäisi tehtävän esineen käytännöllisyyttä ja hyvyttä ennestään käytännössä oleviin, ryhtyy oppilas mielelläänkin tällaisen tarpeellisemmän kapineen tekoon. Nyt on hänellä selviö käsiteltävissä, muussa tapauksessa hän ryhtyy kehitteluista huolimatta kuvien ja piirustuksen mukaisia huonekaluja tekemään, hän pystyy siihen opettelevana paremmin.

On näin ollen enemmän kuin välttämätöntä, että ryhdytään pikaisesti hankkimaan piirustuskoelmia kaikista kotitöistä, mahdollisista maataloustyö- ja kotitaloustarvevälineistä. Näistä mainittakoon esimerkiksi kiulu, ämpäri, korvo (saavi), suola-, jauho- y. m. astioita; kirveenvarsi, sahanpuut (mahdollisesti höyläpenkki sekä erilaisia höyliä); harava, lapion-, kuokan- ja viikatteenvarsi, sirpin kahva, turnipsin harvennuskuokka; halko-, hirsi-, muta- (savi-, hiekk-, lanta-), heinä- (talvi- ja kesätarpeiksi) rekiä kori-, häkki- ja laatikkolaitteineen; näitten lisäksi tietysti vetoaisamalleja kiinnityslaitteineen; työ-, lanta-, heinä-, matorattaita; auran- ja äkeitten vetolaitteita, (eräänlaisia puu- auroja ja äkeitä), puujyry, sekä sen perässä kulkeva maanpinnan karkeuttaja karhi, multapohdin; turvepukun kantopari ja työntörattaat, turvepukunreppijä; perunariivi (l. -mylly), silppukone, tuuletuskone y. m. m. Olisi samalla huolehdittava siitä, että jostain kotimaisesta tehtaasta olisi saatavissa varsinkin viimeainittujen koneitten rautaosia. — On selvää, ettei yllämainittua piirustuskoelmia voi ruveta laatimaan kukaan yksitynen sellaista, että se olisi mahdollisimman monipuolisesti tyydyttävä, sillä yksilön kokemusperä on aina kovin rajoitettu, vaan olisi järjestettävä julkinen kilpailu, johon osanottajiksi kehoitettaisiin ympäri maata käytännöllisiä maanviljelijöitä, maanviljelys- ja käsityönuorvoja y. m. asianharrastajia, tai jotain muuta tietä koetettava saada mainitunlainen kokoelma aikaan, mahdollisimman täydellisenä ja aikansa tasalla olevana. — Olisiko tällaiseen odotettava sysäystä tai aloitetta käsiteollisuus- vai maanviljelysseurajärjestöjen puolelta, vai ainako Maanviljelyshallituksesta asti, en lähde tässä ratkaisemaan.*

3. Raaka-aineiden varaaminen.

Paljon vaikuttaa oppilaitten työnsä valintaan sekin, miten helposti on saatavissa kuivia ja muuten sopivia raaka-aineita erilaisten välineitten tekoon. Kotoa hän useimmiten ilman varmuutta tarkotusta varaa mukaansa joitakin koivunkappaleita ja havupuulautoja, sillä niistä tulee aina ainakin jotain ja juuri helpoimmin huonekaluja, mutta hän ei osaa varata muunlaisia, varsinkaan maataloustyövälineisiin sopivia, kun hänellä ei ole selvillä tehtävien välineiden mitta- ja muotosuhteet ja niin varaukset voisivat

* Tällaisen salkun aikaansaamista varten on Kansanvalituseura Maanviljelyshallituksen taholta tulleesta kehoituksesta jo parin vuoden aikana teettänyt piirustuksia ja joutuneen tämä kokoelma ensi talven kuluessa julaistavaksi. Käytännöllisiksi havaittuja malleja olisi edelleen pakkioita vastaan, vaikkapa lyijykynäpiirroksina, lähetettävä salkun toimittajalle ylitarkastaja Lauri Mäkilälle vieläkin käytettäväksi samaan tarkoitukseen. Toimituksen huomautus.

mennä hukkaan. Juuri tämän takia olisikin suotavaa, että asianomaisen koulun puolesta varattaisiin kiertävissäkin kouluissa ainakin välttämättömiä ja erikoisempia tarveaineita ja seisovissa koulu- muodoissa runsaasti muutakin ja niitä oppilaille myytävissä, niin helpolla kuin voidaan. Näin, kun tarveaineita on saatavissa, on aina helpompi saada oppilaita ryhtymään maatalousvälineitten tekoon.

4. Pakollisten esineitten teko.

Liiankin usein ja yleisesti näyttää olevan tapana, että oppilas tullessaan kouluun, ryhtyy heti ensi töikseen valmistamaan jotain näkyväisempää eli siis suurempaa esinettä kysymättä ollenkaan itseltään, pystyykö sen tekoon vai eikö, onko ennen jotain tehnyt ja missä määrin, vai onko aivan vasta-alkaja. Ja silloin käykin niin, että oppilasta, tehtyään ensi yrityksissään jotain «susia», alkaa kyllästyttää, kun ei työ luistunutkaan niin helposti kuin oli luultu, kun tätä ennen oli vaan katsellut jonkun toisen tottuneen työtä, tai tulee esine lopulta kokoon puoliväkinä huonommassa tai paremmassa asussa, riippuen aina jonkun verran asianomaisen käsityöopettajan ajasta ja halusta auttaa tukevanlaisesti oppilastaan. Monasti käy tällöin niinkin, että valmistunut esine onkin enemmän opettajan kuin oppilaan työtä, ja näin on oppilas tavallaan pettänyt itseään ja muita sekä hyötynyt käsityöopistaan kovin vähän.

Olisi sekä opettajalle että oppilaille paljon helpompaa ja edullisempää, että ensi alussa jokainen suorittaisi jotkut määrättyt, pakolliset työtävät käytännöllisiin esineisiin sovellettuina. Näitä tehdessä oppilas oppisi tuntemaan omat voimansa ja opettaja oppilaansa kykyineen paremmin, ja näin voitaisiin sitten jatkaa voimain mukaisia jatkotöitä. Tämä olisi oppilalle itselleen asteettaista ja kehityksen mukaisempaa ja edullisempaaakin työtä. Näistä pakkosarjan esineitten joistakin töistä voisi opettaja ehkä enemmän kehittyneitä vapauttaa harkintansa mukaan, sikäli kuin sen edulliseksi näkee. Tällaisiksi pakkosarjaesineiksi voisivat ehkä tulla sellaiset kuin kirvesvarsi, harava, ämpäri sekä yksinkertainen hyllylaite erilaisine laitoksineen ynnä jokunen muukin. Näiksi pakkoiksi olisi siis saatava etupäässä maatalousesineitä, mutta useita, että olisi riittävästi valinnan varaa.

5. Käsityöopettajien kehittäminen toivoottuun suuntaan.

Edellisissä kaavioitussa suuntaa ei kuitenkaan saada luonnistumaan, jollei asianomainen opettaja ole mainitunlaiseen opetussuuntaan innostunut sekä samalla täysin perehtynyt. Nyt ei kuitenkaan tietääkseni ainoassakaan maamme käsityöammattikoulussa ohjata opetusta edes osaltakaan kysymyksenalaiseen suuntaan, nehän ovat vaan huonekalujen ja muitten hienomprien laitteitten tekopaikkoja. Näin ollen jää käsityöopettajille aukko, jota juuri yllämainitunlaisissa koulumuodoissa tarvittaisiin.*

* Tätä aukkoa on kyllä pyritty kouluja viime vuosina uudelleen järjestettäessä täyttämään. Toim. muist.

Olisikohan liikaa vaadittava, että nykyään toimiviin käsityöammattikouluihin järjestettäisiin vakinaisesti lyhyempiaikainen erikoiskurssi myöskin maataloustyövälineitten tekoa varten? Kotiteollisuusyhdistyksien, maanviljelysseurojen, maatalouskoulujen, kansanopistojen y. m. palveluksessa on jo siksi runsas määrä tätä opetussuuntaa kaipaavia työntekijöitä, ettei pitäisi enää valmistaa silmää tälle tositarpeelliselle vaatimukselle. Ainakaan ei pitäisi olla mahdotonta järjestää edes yhden ammattikoulun yhteyteen erikoiskursseja tätä tarkoitusta varten. Siinä voisivat toimia kädellä täydennystä saamassa mainituille toimialoille antautuvat ja jo ennestään toimitus ovat käsityöopettajat. — Pätevän opettajan ohjaamana suostuu oppilaskin helpommin itse kunkin suunnan ohjelman mukaisesti työskentelemään. Tässäkin kaivattaisiin jonkun järjestön aloitetta jo ensi syksyä varten.

Kysymyksenalainen asia on siksi tärkeä, että vuo- nattaisi siinä suhteessa toimia, onhan kysymys vuosittain monien satojen, ehkä tuhansienkin nuorien

miehien käsityötaitojen kehittämisestä oikeaan ja heitä itseään enemmän hyödyttävään suuntaan; onpa samalla kysymys muustakin: saada suomalaista maataloutta hyödyttämään ja avustamaan mahdollisimman käytännöllisiä ja nopeaa työsaavutusta suorittavien välineitä. Näin ollen laajenee kysymys mahdollisimman tiukkaan koko maataloutta käsittelemään eikä ainoastaan sitä käsitteleviä koululaitoksia.

Onkin siis odotettava, että joku edesvastuullinen järjestö, jolle yllämainittu kysymyksen huoltaminen lähinnä kuuluu, ottaisi mahdollisimman pian huolehtimaan siitä, että

- 1) mahdollisimman täydellinen ja ajanmukainen maataloustyö- ja kotitalousvälinepiirustuskoelma selostuksineen lähitulevaisuudessa saataisiin aikaan, ja
- 2) maataloustyöaloilla toimiville käsityöopettajille varattaisiin tilaisuus täydentää muodossa tai toisessa kätevyyttään maa- ja kotitaloudellisten välineitten teossa ja opetuksessa.